

huggningen. Han rättar sig på så sätt, att han hugger en ny **s**-runa omedelbart efter den misslyckade och sammanbinder den nya **s**-runan med den följande **i**-runan till en binderuna **si**. Detta torde visa, att ristaren på förhand har skisserat sin inskrift så noggrant, att han efter sin felhuggning måste inspara det förlorade utrymmet genom att rista följande runa som binderuna. 19 **h** och 20 **n** äro säkra. 22 **o** har dubbelsidiga, snett upp åt höger riktade bistavar. Samma form har inskriftens andra bevarade **o**-runa (33 **o**). 25 **i** är ej stunget, ej heller 31 **u**. Omedelbart efter sk efter 33 **o** är stenen avslagen, men båda punkterna äro ännu tydliga. Runföljden 34–37 står inne på stenen, på rundjurets bog. Av runan 34 återstå övre delen av huvudstaven och högra bistaven. Efter 37 **a** har ristningsytan flagrat; där finns intet spår av sk.

Celsius (1726): ... + **ytr** : **runfast** · **brupur** × **sin** : **hn** : **toþr** : **i** : **faru** + **runo** : ... — Hofberg: ... **utr** : **runfast** · **brupur** ... **up** · **toþr** : **i** : **faru** + **runo** : — Brates läsning överensstämmer med min.

Vs 22 är alltså rest efter Runfast av hans broder. *Runfastr* har tydligen varit ett sällsynt namn. Det förekommer i våra runinskrifter ytterligare endast två gånger, nämligen på U 1041 och 1135. I medeltida källor finnas några enstaka belägg på namnet.

Inskriftens början och stora delar av dess slut ha gått förlorade. Någon rekonstruktion av inskriften i dess helhet är, på grund av det förlorade partiets omfattning, tyvärr ej möjlig.

Brate föreslår (i *Svenska runristare*) följande tolkning av inskriftens slut: »Han (blev) död på färd (på) Runö — (den bäste av?) kämpar.» Om Brates uppfattning, att runföljden **runo** skulle »beteckna Runö i Rigaviken», skriver Ruprecht (a. a. s. 161): »Die Inschrift wäre ein hochinteressantes Zeugnis über die Fahrten nach Baltikum, wenn sich diese Lesung ... als richtig erweisen sollte.»

Det är emellertid knappast troligt, att **hn** : **toþr** : **i** : **faru** + **runo** : skall tolkas så som Brate föreslår. Vad ristaren kan ha åsyftat med runföljden **runo** är, på grund av att inskriften är defekt, ej möjligt att avgöra. Det bör anmärkas, att **runo** icke kan tolkas som 'runor'; *Litli*, som utan tvivel har ristat Vs 22, har nämligen i sina signerade inskrifter formen **runia**. Möjligt är, att runföljden åsyftar kvinnonamnet *Runa*.

Det originella uttrycket **hn** : **toþr** : **i** : **faru** + återfinns ordagrant på den av *Litli* signerade Vs 27; se nedan s. 83. — Om *Litli* se Vs 20. — Runföljden 34–37 **trka** återger möjligen, som redan Brate har föreslagit, *drængia* (pl. gen. av *drængr* m.). Ordet förekommer också på Vs 3 (**tereka**, *drængia*, pl. ack.).

23. Gussjö, Fläckebo sn.

Pl. 20–21.

Litteratur: L 1007. Ransakningarna 1667–84 (tryckt i VFÅ 17, 1928, s. 9, 22 och i Ransakningar efter antikviteter, bd 1, h. 1, 1960, s. 120, 131); O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 651, 2, s. 21; O. Grau, Beskrifning Öfver Wästmanland (1754), s. 310 (nytrycken 1904, s. 237, s. 178); E. Tuneld, Geografi öfver Konungariket Sverige, 8. uppl. (1828), s. 181; W. Tham, Beskrifning öfver Sveriges rike 1: 2 (1849), s. 121; Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning öfver Siende, Norrbo och Öfver-Tjurbo härader 1850, s. 48 (ATA); R. Dybeck, Antiquarisk berättelse för år 1862 (ATA), Runa (fol.) 2 (1874), s. 24; H. Hofberg, Westmanlands Fornlemningar och Minnesmärken 2, 1871, s. 113 (ATA; tryckt i VFÅ 3, 1884, s. 32), Fornlemningar i Vestmanland (i: Vitterhetsakademiens Månadsblad 1875), s. 110; Vestmanlands läns kalender 1881, s. 250; E. Brate, Anteckningar 1900 (ATA).

Äldre avbildningar: Hofberg, teckning i a. a.; Brate, foto 1900 (ATA).

Runstenen står 150 m SÖ om den sydöstligaste gården i Gussjö by, vid norra kanten av landsvägen Gussjö–Smedsbro. Platsen, som av allt att döma är runstenens ursprungliga plats, har utmärkts på Geologiska kartbladet »Sala».

Den äldsta kända uppgiften om Vs 23 finns i *Ransakningarna*. Kyrkoherden Matthias Muræus i Fläckebo lämnar »den 26 Martij A:o 1667» följande upplysningar om fornminnen i socknen: »Här j Fleckebo Sochn hafuer jagh effter vår höga öfuerhetz Strenga befallning, med flijt ransakat effter Antiquiteter och Monu-menter, dock inga andra finnas här, ähn tvenne Ruunsteenar med Ruunska bookstäfuer på en sijda, hwilka bookstäfuer ähre så förnötte aff watn eller annat, och så mörka att iagh troor ingen skall kunna läsa them.

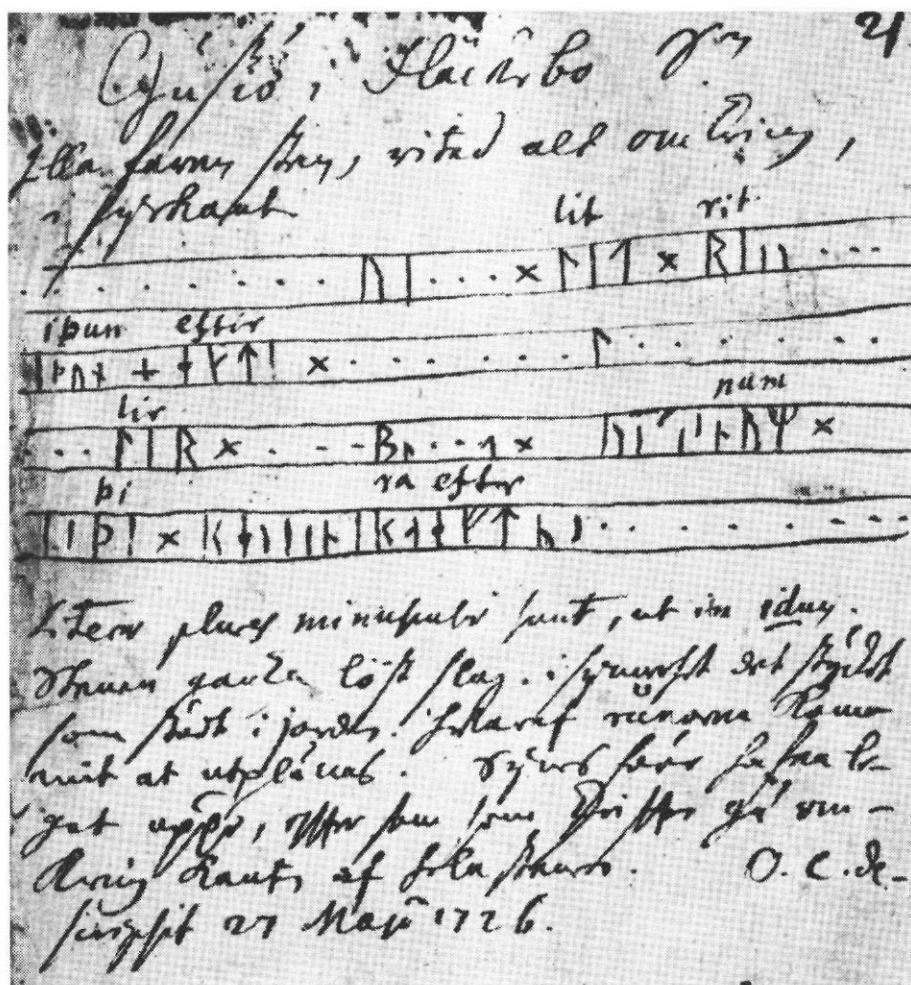


Fig. 37. Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn. Efter uppteckning av O. Celsius (F m 60: 2).

I. Denn Ena stäär i Capellanswreten [Vs 24] ... II. Den andra Ruunsteenens stäär i Gudsjö södergiärdet, på een Reen emillan åkrarna som ähn kallas Ruunsteenensreenen, hans högd ähr $2\frac{1}{2}$ aln, hans bredd en aln, boockstäfuerna ähro så gambla och förnötte så att the med största möda och beswär skola kunna läsas, och ingen j Sochnen weet nagot säia hawad han betecknar.» — Femton år senare ($\frac{11}{5}$ 1682) avger befallningsmannen Hans Spaak sin »berättelsse uppå dhe uthi Westeråhs Lähn Nambngifne och befundne gambla Antiquiteter»; under Fläckebo sn meddelar han bl. a.: »På gudziö giärdet, Står en Runesteen medh Runska bookstäfwer, och Een Fyrkantig stolpe brede wijdh utan bookstäfwer». — Grau omtalar två runstenar »wid Gusiö byn, uti des södra gärde». Tydiligen kallar han den av Spaak nämnda, vid sidan av Vs 23 resta stenen »utan bookstäfwer» för en runsten. — I *Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning 1850* omtalas »en runsten i södra gärdet vid Gusjö». Inskriften kan »numera ej läsas».

Hofberg anger platsen för Vs 23 på följande sätt: »Vid Gusjö by, ett par hundra famnar sydost från den s.k. Pelle-Pers-gården står i norra vägkanten på gärdet ... en runsten.» — Brate (1900): »Runstenen står på gärdet s. om Gusjön och sydost om byn Gusjö mycket bakåtlutande och nedsjunken.»

Genom Riksantikvarieämbetets försorg restes stenen på ny grund år 1959.

Mörkgrå glimmerskiffer. Höjd 1,50 m, största bredd 0,95 m. I ristningsytan finnas sex skålgropar. Ristningsytan flagrar i tunna små skivor.

Runinskrift har funnits i ett band längs stenens kanter. Inskriften är numera genom vittring så gott som fullständigt utplånad; i gynnsammaste belysning kunna endast mycket sparsamma spår av ett 25-tal runor skönjas. Varje försök att med ledning av dessa spår rekonstruera inskriften eller delar därav äro dömda att misslyckas. Redan då Celsius undersökte inskriften (i maj 1726) var den till allra största delen oläslig. Han antecknar a. a. s. 21: »Illa faren sten, ritad alt om kring, i fyrkant ... Literæ plures minusculi sunt, ut in idun. Stenen ganska löst slag. i synnerhet det stycket som stådt i jorden. hwaraf runorna kommit at utplånas. Synes förr hafva legat uppe, effter som skriften går omkring kanten af hela stenen» (se fig. 37).

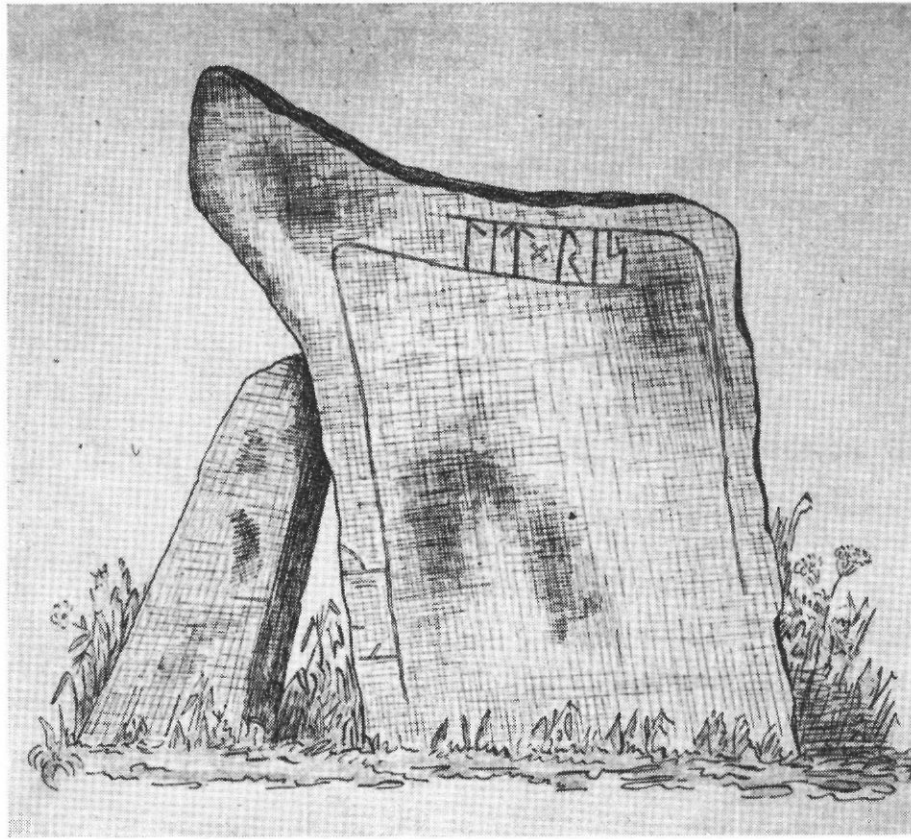


Fig. 38. Vs 23. Gussjö, Fläckebo sn. Efter teckning av H. Hofberg.

Inskrift (enligt Celsius):

...ui...×lit×ri-...ipun+efti×...l...lir×...b...- - - num×- - - pi×re - - - niraeftr - ...

Hofberg, som undersökte Vs 23 år 1871, tyckte sig kunna läsa sex runor. Han skriver: »Denna runstenshäll, som består af lös glimmerskiffer är på sin främre yta aldeles förvittrad, så att endast några linier af slingan samt orden **lit×ris...** nu äro läsliga.» — Brate (1900): »Ämnet är gråsten, gneis, mycket skiffrig och lätt afflagad ... Runorna äro i allmänhet mycket smala och af ristningen saknas början, upp i vänstra öfre hörnet och slutet darsammastädes samt högra långsidan. Inskriften har uppenbarligen börjat i öfre vänstra hörnet och går därifrån utefter toppsidan och högra långsidan, hvars inskrift nästan fullständigt saknas, samt upp efter vänstra långsidan.» Brates läsning förefaller djärv, även om man räknar med att ristningen år 1900 var bättre bevarad än nu. Han markerar nästan alla runorna som osäkra men gör följande försök till rekonstruktion av inskriften: ×- - -×let×rita...×eft...+sum×biok×i kununklftr.

I den sista runföljden ser Brate ett ortnamn med »konung- till första led. Något dylikt ortnamn synes icke finnas på närmare håll än i Irsta sn., Siende hd, det nuvarade *Konugla*, som i 1371 års skattelängd ... skrives in *Konuglom* och ... 1399 *Konunglom*.» Därvid anser Brate, att de båda otydliga runorna **ft** i **kununklftr** »antagligen böra ... läsas **om** i stället [för] **ft**.» Brates rekonstruktionsförsök måste betecknas som misslyckat.

24. Hassmyra, Fläckebo sn. Nu vid Hembygdsgården.

Pl. 22-23.

Litteratur: L 1005 och 1006. Ransakningarna 1667-84 (tryckt i VFÅ 17, 1928, s. 9, 22 och i Ransakningar efter antikviteter bd 1, h. 1, 1960, s. 120, 131); O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 651, 2, s. 24 f.; O. Grau, Beskrifning Öfver Wästmanland (1754), s. 310 (nytrycken 1904, s. 237 och s. 178); E. Tuneld, Geografi öfver Konungariket Sverige, 8. uppl. (1828), s. 181; W. Tham, Beskrifning öfver Sveriges rike 1: 2 (1849), s. 121; Försök till Antiquarisk-Topografisk Beskrifning öfver Siende, Norrbo och Öfver-Tjurbo Häradar inom Westerås Län 1850, s. 47 f. (ATA); R. Dybeck, Antiquarisk berättelse